

Versiune anonimată

Traducere

C-612/23 – 1

Cauza C-612/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

6 octombrie 2023

Instanța de trimitere:

Oberlandesgericht Düsseldorf (Germania)

Data deciziei de trimitere:

21 septembrie 2023

Reclamant, apelant și intimat:

Verbraucherzentrale Berlin e. V.

Pârâtă, apelantă și intimată în apel:

Vodafone GmbH

[omissis]

Data la 21 septembrie 2023

[omissis]

**OBERLANDESGERICHT DÜSSELDORF (TRIBUNALUL REGIONAL
SUPERIOR DIN DÜSSELDORF, GERMANIA)**

ORDONANȚĂ

În litigiul

Verbraucherzentrale Berlin e. V., [omissis] Berlin,

reclamant, apelant și intimat,

[omissis]

împotriva

RO

Vodafone GmbH, [omissis] Düsseldorf,

pârâtă, apelantă și intimată:

[omissis]

Camera a 20-a civilă a Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf) [omissis],

a decis:

I.

Suspendă procedura.

II.

Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf) adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea întrebare privind interpretarea articolului 30 alineatul (5) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal), astfel cum a fost modificată prin articolul 1 punctul 21 din Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului:

Prin „perioadă contractuală inițială” se înțelege numai durata unui contract inițial sau și reînnoirea unui contract pus în executare, încheiat înainte de încetarea contractului inițial și întemeiat pe voința actuală a părților, dacă, raportat la contractul inițial, conținutul său este constituit din prestații modificate ale întreprinderii și clientului?

Motive:

- 1 Reclamantul, o asociație pentru protecția consumatorilor cu capacitate procesuală activă, critică un anumit comportament al pârâtei, un furnizor de servicii de telecomunicații, printre altele, în sectorul telefoniei mobile, identificat de exemplu în cazul a doi clienți, respectiv primul și al doilea client.
- 2 Clienții au încheiat cu pârâta un contract inițial pe o perioadă contractuală minimă fixă. Cu câteva luni înainte de încetarea acestui contract inițial, în anul 2018, ei au dorit să schimbe tariful (în cazul primului client, tariful „Vodafone Red 2016 S” cu tariful „Vodafone Red L”, iar în cazul celui de al doilea client, un tarif necunoscut cu tariful „allnet-Flat Max”) împreună cu achiziționarea, la preț redus, a unui telefon inteligent și cu o rată lunară majorată; în acest scop, ei au mers într-un magazin al pârâtei.
- 3 „Actul adițional la contractul privind serviciile Vodafone”, redactat de pârât și semnat de primul client cu același număr de contract [omissis], prevedea inițial:

2

Ați decis să achiziționați, la preț redus, un telefon inteligent sau o tabletă înainte de expirarea perioadei contractuale și v-ați exprimat astfel acordul pentru încheierea unui nou contract. La [...] [prima zi după expirarea duratei minime a contractului inițial] începe o nouă perioadă contractuală de 24 de luni. [...]

Sub titlul „Tariful” se prevede:

Se aplică în continuare următorul tarif contractual:

Red L cu Basic Phone [...],

prin urmare, „noul” tarif cu „noile” prețuri. Astfel cum rezultă dintr-o altă prevedere, în ziua încheierii contractului se putea opta pentru un trafic de date suplimentar numai pentru „Red L”. Primul client a primit imediat un nou telefon inteligent. Pârâta a început să factureze imediat noul tarif. Ulterior, pârâta a susținut că durata contractuală de 24 de luni a „actului adițional” nu începe odată cu semnarea acestuia, ci abia după încetarea contractului inițial, respectiv câteva luni mai târziu.

- 4 În „reînnoirea contractului” pentru al doilea client [omissis] se prevedea:

Începutul contractului:

13.8.2018

Durata contractului: 26 de luni [...]

13.8.2018 este data la care al doilea client a mers la magazin. Noul telefon inteligent i-a fost înmănat imediat și pârâta a facturat începând cu această zi tariful „allnet-Flat Max”. La critica clientului în sensul că durata contractului depășește 24 de luni, pârâta a răspuns că restul duratei contractului inițial a fost adăugat la durata minimă de 24 de luni.

- 5 Reclamantul a susținut că, contrar articolului 43b prima teză din Telekommunikationsgesetz (Legea privind telecomunicațiile, denumită în continuare „TKG”), în versiunea aplicabilă în acea perioadă, și, în orice caz, contrar articolului 309 punctul 9 litera a) din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil german, denumit în continuare „BGB”) [privind nulitatea condițiilor comerciale generale pe care cealaltă parte la contract trebuie să le respecte, în cazul anumitor contracte, pentru o perioadă care depășește doi ani], în versiunea aplicabilă în acea perioadă, clientul este ținut de contract o perioadă care depășește 24 de luni. Prin urmare, acesta a solicitat:

obligarea pârâtei

I.

să se [omissis] abțină în viitor ca, în cadrul practicilor comerciale din contractele privind telecomunicațiile pe care le încheie cu consumatorii,

1.

să încheie, la schimbarea contractului, convenții care prevăd că noul contract de telecomunicații are o durată minimă de 24 de luni, care începe să curgă abia la expirarea duratei contractului de telecomunicații anterior [omissis] [s-au suprimat aici și în continuare referirile la anexele cu documentația din cele două cazuri concrete], în cazul în care activarea noului contract de telecomunicații are loc înaintea încetării contractului de telecomunicații anterior, dacă acesta [omissis] stabilește o obligație contractuală a clientului care depășește 24 de luni.

în subsidiar,

în cazul schimbării contractului, să încheie convenții care prevăd că noul contract de telecomunicații obligă cealaltă parte să respecte o durată contractuală de doi ani, care începe să curgă abia la expirarea duratei contractului de telecomunicații anterior [omissis], în cazul în care activarea are loc înaintea încetării contractului de telecomunicații anterior, dacă acesta [omissis] stabilește o obligație contractuală a clientului care depășește 24 de luni, în măsura în care nu este vorba despre convenții individuale.

și/sau

2.

să indice, în luni, pe facturi și/sau în confirmările de modificare a contractelor de telecomunicații, o dată pentru expirarea duratei contractuale, prin care consumatorul este ținut de contract o perioadă care depășește 24 de luni [omissis].

în subsidiar,

să indice, în luni, pe facturi și/sau în confirmările de modificare a contractelor de telecomunicații, o dată pentru expirarea duratei contractuale și/sau o perioadă pentru durata contractuală, prin care consumatorul este ținut de contract o perioadă care depășește 24 de luni, în măsura în care nu este vorba despre convenții individuale, [omissis]

și/sau

3.

în cazul modificărilor contractului înainte de expirarea duratei contractului de telecomunicații anterior, să adauge la durata contractuală de 24 de luni, care începe la încheierea noului contract de telecomunicații, restul duratei contractului de telecomunicații anterior [omissis].

[omissis]

4

- 6 Pârâta solicită respingerea acțiunii. Ea învederează că este vorba doar de o reînnoire de comun acord a contractului, pentru care nu se aplică nici articolul 43b prima teză din TKG, în versiunea aplicabilă în acea perioadă, nici articolul 309 punctul 9 litera a) din BGB. Nu este necesar un control al condițiilor comerciale generale întrucât este vorba despre convenții individuale.
- 7 Prin hotărârea atacată, Landgericht (tribunalul regional) a obligat pârâta conform cererilor subsidiare de la punctele I.1. și I.2. [*omissis*]. În motivarea hotărârii a reținut următoarele: într-adevăr, actele contestate nu încalcă dispozițiile menționate; interdicțiile prevăzute în aceste dispoziții vizează numai durata contractelor inițiale, iar nu durata contractelor următoare, despre care este vorba în speță – chiar dacă s-a modificat conținutul contractului. Convențiile din speță constituie însă condiții comerciale generale, care încalcă articolul 307 din BGB [privind nulitatea condițiilor comerciale generale care defavorizează nerezonabil partenerul contractual, contrar principiului buneii-credințe]; pentru a examina dacă sunt nelegale, trebuie să se țină seama de interpretarea prevăzută la articolul 309 punctul 9 litera a) din BGB.
- 8 Părțile au atacat această hotărâre, în măsura în care le defavorizează, [*omissis*]
- 9 În cadrul unei prime proceduri de judecare a cauzei, instanța de trimitere a admis apelul reclamantului și a respins apelul pârâtei. În acest context, instanța a plecat de la premisa [că] abordarea criticată a pârâtei încalcă dispozițiile citate anterior, în special dacă acestea sunt interpretate în lumina directivelor pertinente. Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a anulat hotărârea menționată în măsura în care, pe baza înscrisurilor prezentate în acel stadiu, nu se putea prezuma că schimbul de prestații modificat în baza „actului adițional” trebuia să înceapă în ziua în care clienții au fost la magazin; mai degrabă, formularea convenției încheiate cu clientul 1 indica faptul că schimbul de prestații ar fi trebuit să înceapă doar la încetarea contractului inițial. [Documentul] referitor la clientul 2 nu constituia un document contractual per se, ci doar o confirmare a contractului din partea pârâtei. Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a trimis chestiunea spre rejudecare la instanța de trimitere pentru clarificări suplimentare ale situației de fapt.
- 10 Instanța de trimitere a clarificat ulterior situația de fapt din speță. [...]
- 11 [*omissis*] [Referitor la problema privind data de la care se aplică schimbul de prestații modificat conform convențiilor în discuție. Instanța de trimitere consideră – în special pe baza punerii în aplicare propriu-zise a convențiilor – că „actul adițional” și „reînnoirea contractului” dintre pârâtă și clienții săi produc efecte și pot fi executate, potrivit voinței comune a celor două părți la contract, din ziua în care clienții au fost în magazinul pârâtei.]
- 12 În aceste condiții, se ridică întrebarea preliminară. Potrivit cererilor principale, acțiunea este fondată în cazul în care comportamentul criticat este contrar

articolului 43b prima teză din TKG, în versiunea aplicabilă în acea perioadă. Această dispoziție avea următoarea redactare:

Durata inițială a unui contract încheiat între un consumator și un furnizor de servicii de telecomunicații disponibile publicului larg nu poate să depășească 24 de luni.

Această dispoziție transpune articolul 30 alineatul (5) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal), astfel cum a fost modificat prin articolul 1 punctul 21 din Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului, care prevedea următoarele:

Statele membre se asigură că contractele încheiate între consumatori și întreprinderi, care oferă servicii de comunicații electronice, nu prevăd o perioadă contractuală inițială mai mare de 24 de luni.

Considerentul (47) al Directivei 2009/136 preciza:

Pentru a profita pe deplin de mediul concurențial, consumatorii ar trebui să poată face alegeri în cunoștință de cauză și să își schimbe furnizorii atunci când acest lucru este în interesul lor. Este esențial să se asigure că aceștia sunt în măsură să acționeze astfel, fără a fi stânjeniți de obstacole juridice, tehnice sau practice, inclusiv de condiții, proceduri și tarife contractuale. Aceasta nu exclude posibilitatea de a impune termene contractuale minime rezonabile în contractele încheiate cu consumatorii.

Articolul 43b prima teză din TKG trebuia, așadar, interpretat conform directivei.

- 13 În prealabil, este necesar să se sublinieze că în prezenta procedură nu se pune problema privind momentul de la care începe perioada de 24 de luni, respectiv de la momentul încheierii contractului sau abia de la momentul convenit pentru începerea furnizării serviciului. Potrivit primei opinii menționate, practica pârâtei ar trebui contestată în orice caz întrucât între momentul încheierii contractului și momentul convenit pentru încetarea contractului există în orice caz o perioadă mai mare de 24 de luni. O asemenea încălcare nu constituie însă obiectul cererii.
- 14 De asemenea, dispoziția articolului 105 alineatul (1) din Directiva (UE) 2018/1972 – care abrogă articolul 30 alineatul (5) din Directiva 2002/22/CE – și dispoziția care o transpune, și anume noua versiune a articolului 56 din TKG, în vigoare începând cu 1 decembrie 2021, nu sunt direct relevante. Potrivit dreptului german, acțiunea în încetarea unui comportament criticat poate fi admisă dacă acesta era nelegal la momentul respectiv. Situația juridică actuală poate fi în orice caz indirect relevantă dacă din modificările aduse de noua situație juridică se pot trage concluzii cu privire la situația juridică anterioară.

- 15 În Germania nu există nicio îndoială în privința înțelesului noțiunii de „perioadă contractuală inițială”.
- 16 Într-o opinie, aceasta se referă la „contractul inițial”. Limita de 24 de luni se aplică astfel numai pentru primul contract. Dacă contractul este reînnoit, această limită nu este aplicabilă. Această situație este valabilă atât în cazul în care contractul continuă să existe ca urmare a nerezilierii, astfel cum s-a prevăzut la început (în această privință, rezultă totuși limitări din anexa [– nr. 1 litera] (h) [–] la Directiva 93/13/CE și din dispoziția de transpunere, și anume articolul 309 punctul 9 litera b) din BGB, iar în prezent din articolul 105 alineatul (3) din Directiva (UE) 2018/1972 și din dispoziția de transpunere, și anume articolul 56 alineatul (3) din TKG, noua versiune), cât și în cazul în care prelungirea duratei contractului se bazează pe voința actuală a părților. Potrivit acestei opinii, acest lucru ar trebui să se aplice și atunci când reînnoirea contractului comportă concomitent o modificare a condițiilor contractuale privind serviciile și prețurile.
- 17 În a doua opinie [OMISSIS], susținută de instanță [OMISSIS], prin „perioadă contractuală inițială” se înțelege orice perioadă contractuală determinată de voința actuală. Astfel cum rezultă din considerentul (47) (a se vedea punctul 12), pentru motive concurențiale consumatorul trebuie să aibă în orice caz posibilitatea de reziliere a contractului după expirarea unei perioade contractuale rezonabile (pe care directiva o fixează la cel mult 24 de luni). Motivul menționat în considerentul (47) se aplică indiferent dacă este vorba despre un contract inițial sau un contract reînnoit. Dacă opinia exprimată la punctul 16 ar fi corectă, nu ar exista, atunci, ca și acum, nicio indicație privind durata contractelor reînnoite născute din voința actuală, dacă, astfel cum susține pârâta, omiterea cuvântului „inițial” de la articolul 105 alineatul (1) prima teză din Directiva (UE) 2018/1972 și care figura în versiunea anterioară a articolului, ar trebui considerată o simplă eroare de redactare fără nicio importanță de fond. În plus, faptul că, în opinia menționată la punctul 16, semnificația modificărilor contractului variază după cum este vorba, potrivit dreptului național, despre o simplă reînnoire a contractului (chiar dacă aceasta implică modificări ale conținutului său) sau despre o așa-numită „novație” (încheierea unui nou contract concomitent cu încetarea vechiului contract în integralitatea sa), condiționând astfel interpretarea directivei de concepte naționale. Potrivit opiniei avansate de instanță, noțiunea de „perioadă contractuală inițială” trebuie înțeleasă în opoziție cu prelungirile tacite ale duratei contractuale, care au făcut obiectul anexei [– nr. 1 litera] (h) [–] din fosta Directivă 93/13/CEE și al articolului 105 alineatul (3) din Directiva (UE) 2018/1972 în vigoare în prezent. În acest mod, s-ar realiza o delimitare clară a domeniilor de reglementare atât potrivit dreptului Uniunii, cât și potrivit dreptului național [omissis]. Faptul că, spre deosebire de dispoziția care i-a precedat, la articolul 105 alineatul (1) prima teză din Directiva (UE) 2018/1972 s-a omis folosirea cuvântului „inițial” se explică, în opinia instanței, prin faptul că prelungirea tacită este reglementată în prezent direct în alineatele următoare.
- 18 Pârâta consideră că, în cazul reînnoirii contractului, consumatorul are nevoie de protecție mai redusă, deoarece cunoaște cum se derulează contractele

întreprinderii și că aceasta prezintă încredere. Acest argument trebuie respins de la bun început în speță, în care trebuie să se statueze numai cu privire la reînnoirea contractului odată cu modificarea obligațiilor privind serviciile, fără a mai ține seama de faptul că, potrivit considerentului (47) (a se vedea punctul 12), această considerație nu justifică o perioadă contractuală mai mare de 24 de luni.

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU